

ІСТОРІОГРАФІЯ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 930((477)+(470)+(476)«712»):27-789.5«15/16»
Басенко

Р. О.

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ОРДЕНУ ЄЗУЇТІВ XVI-XVII СТОЛІТЬ У СУЧАСНОМУ СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОМУ ІСТОРІОГРАФІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Запропонована стаття присвячена огляду наукових доробків вітчизняних, російських та білоруських дослідників із проблеми молодіжної політики ордену єзуїтів XVI-XVII століть. Автор виокремлює п'ять напрямів у сучасному історіографічному дискурсі вказаного питання, які відрізняються аспектами вивчення молодіжної концепції єзуїтів. У фокусі дослідження історіографічна риторика сучасної науки щодо переосмислення місця і ролі молодіжної діяльності єзуїтів у становленні новоєвропейської цивілізації. Крім того, автор визначає перспективні напрями подальшого вивчення молодіжної політики Товариства Ісуса.

Ключові слова: орден єзуїтів (Товариство Ісуса), молодіжна політика, історіографія, методологія, освітньо-виховна модель, модернізація.

Постановка проблеми. У наш час українське суспільство свідомо та впевнено засвідчило вибір європейського вектору цивілізаційного розвитку. Такі зміни багато в чому визначають сучасний ціннісний каркас, головне місце в якому, без сумніву, займає демократизація та плюралізм думок. Вказані тенденції не оминають й академічну спільноту, перед якою постають виклики переосмислення усталених стереотипів. Зокрема це стосується історичної науки. У її просторі, яскравим прикладом засилля шаблонності та ригористичної безкомпромісності було вивчення, передусім радянською історіографією, католицького ордену єзуїтів (Товариства Ісуса). Такі студії були позначені стереотипізацією та антиєзуїтською риторикою, яка у більшості випадків цілком безпідставною.

Утім, сучасний історіографічний дискурс зробив відповідальну спробу виправити помилки минулого. Власне, огляду та оцінці таких пошуків сучасної східнослов'янської єзуїстики й присвячене запропоноване дослідження.

Метою нашої статті є аналіз сучасної східнослов'янської історіографії молодіжної політики ордену єзуїтів XVI-XVII століть.

Виклад основного матеріалу. У межах висвітлення вказаної теми, слід конкретизувати аспекти молодіжної політики єзуїтів, які були предметом вивчення у наукових доробках сучасних вітчизняних, російських та білоруських дослідників, оглянути сучасні методологічні підходи академічної думки до переосмислення ордену єзуїтів як культурно-релігійного феномену, визначити здобутки у вивченні та сформулювати перспективні напрями майбутнього осмислення молодіжної політики Товариства Ісуса.

Однією з-поміж головних тенденцій розвитку східнослов'янської єзуїстики XXI століття, без сумніву, слід уважати перегляд безкомпромісних підходів історіографічної ретроспективи щодо характеристики та оцінки організаційно-ідеологічних засад і діяльності ордену єзуїтів. Окреме місце у такому історіографічному дискурсі належало молодіжній політиці Товариства Ісуса XVI-XVII століть. Попри те, що дослідження, спеціально присвячені молодіжній роботі єзуїтів як цілісному явищу в соціокультурному житті та європейській педагогічній традиції нам невідомі, все ж окремі питання, пов'язані із вказаною темою були відображені у низці історико-культурних, історико-педагогічних, історико-філософських та релігієзнавчих студіях новітньої східнослов'янської медієвістики.

Аналітичний огляд сучасної вітчизняної, російської та білоруської академічної думки дозволяє умовно виділити кілька напрямів вивчення молодіжної політики ордену єзуїтів XVI—XVII століть. По-перше, це історіографічний модуль, який присвячений обґрунтуванню нових теоретико-методологічних підходів до аналізу організаційно-ідеологічних засад молодіжної роботи Товариства Ісуса. Він представлений науковими доробками І. Гафарова [1], Б. Гола [2-5], Н. Свиридової [6-7], Д. Шмоніна [8-9], Н. Яковенко [10-11]. Другий напрям дослідження,

предметом яких були теоретичні засади єзуїтської моделі молодіжної політики. З-поміж них варто виокремити роботи М. Адамчука [12], О. Андрєєва [13], О. Джуринаського [14], В. Лявшука [15-17], В. Малика [18], Г. Навольської [19-20], В. Слободяна [21], А. Темкіна [22]. Вивчення специфіки реалізації єзуїтської молодіжної політики у країнах Європи, Азії та Латинської Америки третій напрям східнослов'янської єзуїтики. Це праці Т. Блінової [23], Д. Дубровської [24], А. Ковалю [25-26], В. Лушпая [27], А. Папазової [28-32], С. Серякова [33-34], М. Соміна [35], О. Стародуба [36], А. Федіна [37-38], Т. Шевченко [39-42]. Четвертий напрям складають узагальнюючі статті, автори яких розглядали ті чи ті питання, що присвячені молодіжній роботі єзуїтів. З-поміж них І. Баранов [43], В. Кіку [44-45], В. Кметь [46-47], О. Кудрявцев [48], В. Цветов [49]. П'ятий напрям історіографічна риторика змістом якої була спроба переосмислення місця і ролі діяльності єзуїтів у становленні новоєвропейської цивілізації. Гуманітарна рефлексія вказаного змісту містилася у низці доробків вищевказаних авторів.

Передусім слід відзначити, що беззаперечним досягненням сучасної східнослов'янської медієвістики була зміна історіографічної парадигми, пошук нових методологічних підходів щодо вивчення змісту діяльності Товариства Ісуса. Так, російський дослідник Д. Шмонін здійснив спробу переосмислити сутність Контрреформації, в межах якої орден єзуїтів розпочав реалізацію молодіжної політики. Дослідник обґрунтував безпідставність тлумачення Контрреформації як широкого феодально-реакційного руху католицької церкви. «Контрреформація, підкреслював Д. Шмонін, це глибока внутрішня реформа католицької церкви, яка ретельно готувалася, втілювалася упродовж тривалого часу та мала власну логіку. Такий рух всередині римської церкви призвів до появи оновленого католицизму, який, відстоюючи традицію, все ж відповідав духовним запитам новоєвропейського суспільства» [8, 64].

Крім того, науковець акцентував увагу на детермінованості генези освітнього напрямку молодіжної роботи Товариства Ісуса модернізаційним змістом Контрреформаційної програми, яка була затверджена рішеннями Тридентського собору 1545-1563 років. Д. Шмонін писав: «Собор високо оцінив роль католицької освіти для світської молоді. Впроваджувалися єпархіальні семінарії, де бідні отримали можливість безкоштовного навчання» [8, 67].

Нарешті, Д. Шмонін запропонував по-новому розглядати організаційно-ідеологічні засади Товариства Ісуса. На його думку, в ідеології єзуїтів добре корелювалися порядок і послух із максимальною свободою індивіда. Кожен член ордену відчував себе соціальним атомом, при цьому усвідомлюючи, що орден регламентує усе його життя [8, 75]. Більше того, автор стверджував, що освітня модель Товариства Ісуса хоч і була ригористично регламентованою, все ж її зміст не перешкоджував свободі творчого мислення молодих вихованців [9, 98].

Вагомий внесок у розробку методології вивчення молодіжної політики ордену єзуїтів належав сучасному вітчизняному досліднику модернізаційних процесів європейського Відродження Б. Году. Насамперед, науковець уважав, що генезу єзуїтської молодіжної роботи слід розглядати у контексті своєчасності та закономірності: «Європа, писав він, втомилася від критики на адресу старої школи, від безглуздя тілесних покарань, погано підготовлених учителів-невігласів» [2, 366].

Щодо організаційно-ідеологічних засад молодіжної концепції єзуїтів, то їх історик тлумачив дуалістично. На думку Б. Года, з одного боку, єзуїтська освітня модель широко послугоувалася педагогічними цінностями європейського Відродження (думками щодо організації освіти і виховання Еразма Роттердамського, Х. Л. Вівеса): ідеєю про закономірний шлях навчання від простого до складного, проголошення «невігластва, дурості та безумства як найбільшого зла», ідеєю необхідності доброї організації освіти, впровадження фізичного виховання, скасування тілесних покарань [5, 112]. Втім, принциповою позицією історика був розгляд діяльності єзуїтів серед молоді у площині трансформації гуманістичної ідеології: «Аналізуючи концепцію єзуїтського світського виховання, писав Б. Год, ми на кожному кроці наштовхуємося на трансформацію передових гуманних методів, релігійний консерватизм, регламентацію й типово «єзуїтські» засоби досягнення мети» [2, 370].

У той же час, на думку Б. Года, релігійно-освітнє служіння Товариства Ісуса доцільно розглядати у розрізі принципів діяльності та особистісної ініціативи, якими були позначені усі вектори єзуїтської роботи. Так, порівнюючи гуманістів та єзуїтів, історик наголошував: «Якщо

перші заклали теоретичні основи європейської освіти XVI- XVII століть, то на практиці ініціаторами модернізації освітнього простору виступали церковні реформатори, протестанти, єзуїти» [3, 52].

Переосмислення молодіжної роботи Товариства Ісуса у культурологічному контексті загальноєвропейської гуманістичної освітньої системи та паралельно з діяльністю протестантських освітніх закладів - яскрава ознака історичних студій Н. Яковенко. Передусім, дослідниця вивчала орден єзуїтів у площині його значимості для розвитку вітчизняного культурно-освітнього простору, а також у контексті сприяння єзуїтів долученню української культури до західноєвропейської взірцевої освітньої традиції: «Як можна судити, - писала Н. Яковенко, - єзуїтська наука дала і безпосередні взірці, й останній поштовх до видозмін в українській культурі та освіті, бурхливо започаткованих на зламі Середньовіччя і Нового часу» [10, 23].

У той же час, дослідниця звертала увагу на небезпеку можливої переоцінки культурологічної значимості єзуїтської молодіжної роботи поміж ранньомодерної руської молоді й наголошувала на необхідності критичного підходу при вивченні діяльності ченців- єзуїтів: «Єзуїтська наука дорого обійшлася українському народові, підкреслювала вона, обертаючись для багатьох вихованців втратою національної самоідентифікації» [11, 518].

Найновішим дослідженням, яке присвячене пошуку нових методологічних підходів щодо аналізу молодіжної політики ордену єзуїтів була робота російської дослідниці Н. Свиридової «Товариство Ісуса: історія і сучасність» [7]. Вона розглядала орден єзуїтів як унікальний культурно-релігійний феномен, що поєднав споглядальний стиль і заклик до активної діяльності у світському житті, а відтак - небезпідставно отримав статус найвпливовішого чернечого згромадження [7, 15]. Н. Свиридова запропонувала розглядати молодіжну роботу єзуїтів в організаційно-інноваційних та аксіологічних координатах. Зміст перших полягав в аналізі виробленої єзуїтами містики активної дії у світі, а других - у значимості діяльності Товариства Ісуса для поширення оновленої католицької парадигми, сформульованої Тридентським собором [7, 17-18].

Крім того, у межах філософсько-релігієзнавчого аналізу ордену єзуїтів Н. Свиридова прослідкувала трансформацію методів, форм і механізмів реалізації його молодіжної політики, наголосивши на екуменічних, освітніх, соціальних та рекреаційних завданнях сучасної молодіжної роботи Товариства Ісуса [6, 68-69].

Вагоме місце у сучасній східнослов'янській єзуїстиці займав блок питань, присвячених теоретичним засадам молодіжної концепції ордену єзуїтів. Передусім, науковці подавали загальний огляд організаційно-ідеологічного каркасу діяльності єзуїтів серед молоді (О. Андреев [13]), аналізували єзуїтську педагогічну систему, її константи, принципи і методи (О. Джуринський [14], В. Малик [18], Г. Навольська [19-20], А. Темкін [22]), розглядали походження, соціокультурний зміст та організаційні аспекти впровадження єзуїтської молодіжної роботи (М. Адамчук [12], В. Лявшук [15-17], В. Слободян [21]).

Так, поміж головних принципів єзуїтської освітньої традиції український дослідник В. Малик вказував на гуманізм [18, 207], а росіянин А. Темкін - на віротерпимість та піклування про особистість [22]. Також А. Темкін звертав увагу на низку переваг освітньої парадигми ордену єзуїтів: світостверджуючий та соціальний характер, формування вольової, активної та моральної особистості, популяризацію цінностей соціальної справедливості та милосердя [22].

Також, предметом вивчення істориків були детермінанти генези єзуїтської молодіжної політики. На думку сучасного білоруського дослідника В. Лявшука вони містилися у загальних тенденціях розвитку західноєвропейського суспільства XVI століття. З цього приводу він зазначав: «Дезінтеграція світу стала історичним тлом виникнення єзуїтської школи» [16, 130]. Дійсно, становлення молодіжного напрямку діяльності Товариства Ісуса відбувалося за умов руйнування традиційного укладу середньовічної цивілізації, дезінтеграції існуючих інституцій та структур, врешті трансформації світогляду європейців. Так, промовистим свідченням соціальних змін став ріст соціальної мобільності, зростання чисельності населення міст, посилення ролі міщанства у суспільних процесах. Відтак, з'явився потенційний об'єкт молодіжної роботи молоді міст. Це, у свою чергу, відкривало перед єзуїтами широкі перспективи, якими ченці досить вдало

скористалися, розпочавши залучати до своєї освітньо-виховної системи саме представників міщанства.

Новітня східнослов'янська, передусім вітчизняна, езуїстика не оминула увагою мотиви, антропологічний зміст та чинники успіху езуїтської роботи поміж молодого покоління. Зокрема український історик церкви М. Адамчук мотив молодіжної роботи Товариства Ісуса вбачав в усвідомленні езуїтами того факту, що нехтування навчанням молоді було однією із причин попередніх невдач католицизму [12, 72].

Вітчизняний дослідник В. Слободян звертав увагу на антропологічний зміст діяльності езуїтів, а також аналізував її значимість для українського ренесансу XVI-XVII століть: «Русини, - писав він, - добре засвоїли діяльну засаду св. Ігнатія [засновника езуїтів - Р. Б]: працею так, ніби все довершується Богом, а не тобою. Ця засада стала міцним захистом від квієтизму протестантів» [21, 82]. Крім того, автор вказував на чинники успіху езуїтів у боротьбі за молодь: поєднання трьох потужних засобів - традиції, мобільних форм навчання і проповіді та міцної організації, що трималася на суворій дисципліні [21, 82].

Окреме місце в сучасній езуїстиці належало історіографічному модулю, предметом якого були особливості реалізації молодіжної політики езуїтами у країнах Європи, Азії та Латинської Америки. Зокрема, вітчизняна дослідниця А. Папазова вивчала релігійно-освітню діяльність Товариства Ісуса у східнослов'янському регіоні в останній третині XVI - першій половині XVII століття [31]. Вона проаналізувала шляхи проникнення [28] та механізм утворення [32] інститутів ордену у вказаному регіоні. Крім того, А. Папазова вивчала статус езуїтських закладів (місії, резиденції, школи, колегіуми), їхнє матеріальне забезпечення, систему освіти та принципи її організації. Особливо цінними були її висновки щодо аксіологічного виміру служіння ордену у східнослов'янському регіоні: «Релігійно-освітня діяльність езуїтів, - резюмувала вона, - дала поштовх розвитку місцевої еліти, активізації релігійного та суспільного життя, сприяла зближенню та взаємозбагаченню східнослов'янської і західноєвропейської культур. Проте одночасно, вона призводила до обмеження впливу православ'я і сприяла кризі громадянського миру в регіоні» [31, 18].

Освітній напрям молодіжної політики Товариства Ісуса на українських землях останньої чверті XVI - середини XVII століття та езуїтське шкільництво на українських теренах Речі Посполитої у другій половині XVII століття були предметом дисертаційних досліджень Т. Шевченко та С. Серякова відповідно. Перша детально охарактеризувала процес формування концепції езуїтського шкільництва, простежила організацію навчання в ордені [41]. Також вона висвітлила шляхи утворення домів Товариства Ісуса як головних осередків реалізації молодіжної роботи, вивчала їхніх фундаторів і благодійників в українському регіоні [40], кадровий склад та матеріальне забезпечення [39].

Пізнавальний інтерес становить й опис авторкою механізмів рекрутації русинів до езуїтського ордену, а також наведені міркування щодо ставлення руського суспільства до шкільництва Товариства Ісуса. Щодо останнього пункту, то Т. Шевченко аргументовано стверджувала необхідність перегляду усталених історіографічних кліше: «Загалом, - констатувала вона, - виглядає сумнівною теза української, а згодом і радянської історіографії про католизацію значної частини української шляхти» [41, 155]. Як свідчить аналіз наукового доробку дослідниці, вона наголошувала на безпідставності тези про обов'язкову релігійну конверсію православних вихованців езуїтських шкіл.

Значний внесок у вивчення змісту та реалізації молодіжної концепції езуїтів вніс вітчизняний історик С. Серяков. Передусім на увагу заслуговують його узагальнення щодо характеру роботи езуїтів поміж молодого покоління: «Дуалізм езуїтської освітньої системи, - зазначав він, - полягав у тому, що, з одного боку, вона була спрямована на забезпечення фахової підготовки особового складу Товариства Ісуса, інших католицьких орденів, парафіяльного духовенства etc. З іншого надавала світську освіту гуманістичного характеру і виховувала у потрібному для ордену річищі прийдешні покоління, передусім представників соціальної еліти [34, 99]. Відомо, що під світським вихованням езуїти розуміли наставлення юнацтва католицької віри, а під релігійним формування езуїта. Таким чином, Товариство

Ісуса, розпочавши навчання орденської і світської молоді, стало першим орденом католицького світу, який під гаслом служіння церкві, включив до своєї програми пункт про освіту і виховання молодого покоління.

Окремі аспекти реалізації єзуїтської молодіжної роботи у країнах Європи, Азії та Латинської Америки були предметом наукових пошуків Т. Блінової [23] (діяльність єзуїтів у Білорусі), А. Коваля [25-26] та В. Лушпая [27] (релігійно-освітнє служіння ордену у Росії), Н. Соміна [35] та А. Федіна [37-38] (місії Товариства Ісуса в Латинській Америці).

Як бачимо, змістом сучасного східнослов'янського історіографічного дискурсу із проблеми молодіжної політики ордену єзуїтів ХУІ-ХУІІ століть було переосмислення усталених, передусім негативних, стереотипів попередньої єзуїстики та пошук нових методологічних підходів до аналізу організаційно-ідеологічних засад і діяльності Товариства Ісуса. Перспективним видається те, що вказана зміна історіографічної парадигми відбувалася у векторі принципів об'єктивності, системності та всебічності.

Висновки. Аналітичний огляд наукових доробків засвідчив, що, незважаючи на відсутність цілісних досліджень присвячених молодіжній політиці єзуїтів, все ж сучасні історики не оминули своєю увагою вивчення окремих її компонентів. Так, молодіжну роботу ордену єзуїтів автори проаналізованих праць розглядали не відірвано від загального культурного контексту перехідної епохи від Середніх віків до Нового часу, а як органічний компонент культурно-релігійного ландшафту модернізаційних процесів ХУІ-ХУІІ століть. Дослідники акцентували увагу на співзвучності організації єзуїтами піклування про молоде покоління із гуманістичною ідеологією ранньомодерного європейського суспільства. Крім того, суттєво новим було висвітлення окремих аспектів молодіжної концепції Товариства Ісуса у зв'язку із Реформацією та Гуманізмом.

Втім, сучасна історіографія молодіжної політики Товариства Ісуса лише позначила головні вектори вказаної теми. Так, подальшого вивчення потребує соціальний, благодійний та проповідницький компоненти роботи єзуїтів поміж молоді. Дискусійною залишається проблема впливу молодіжної роботи ордену на православну східнослов'янську молодь. Крім того, заслуговує на окреме студіювання показ місця антропологічного вчення ордену єзуїтів у виробленні власного стилю життя європейською молоддю ХУІ-ХУІІ століть, а також осмислення його значення для формування цінностей сучасного молодого покоління. Нарешті, достойними стати предметом окремого дослідження є тема партнерства і лідерства серед молоді в освітніх закладах ордену єзуїтів ранньомодерного часу та проблема визначення ролі інтелектуальної спадщини засновника єзуїтів Ігнатія Лойоли для генези єзуїтської молодіжної політики. Ще одне: зважаючи на значимість та глобальність роботи єзуїтів серед молоді, актуалізується важливість і перспективність історичної екстраполяції її змісту на організацію сучасної молодіжної політики держави і суспільства з метою всебічного піклування про молоде покоління.

Література

1. Гафаров И. Х. Вторая схоластика Виленской иезуитской Академии как философия раннего Нового времени / И. Х. Гафаров // Verbum. Альманах Центра изучения средневековой культуры. - СПб, 2008. - Вып. 10. Религиозно-нравственные трансформации европейской культуры: от Средних веков к Новому времени. - С. 129-136.
2. Год Б. В. Виховання в епоху європейського Відродження (середина ХІУ - поч. ХУІІ століття) / Б. В. Год. - Полтава, 2004. - 464 с.
3. Год Б. В. Виховання у братських школах України і європейська педагогіка ХУІ-ХУІІ століть / Б. В. Год // Рідна школа. - 2005. - № 1. - С. 52-55.
4. Год Б. В. Духовна виховна традиція у східнослов'янських народів (ХУІ - початок ХУІІ ст.) / Б. В. Год // Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання: зб. наук. праць за мат-ми доп. і повід. Восьмого Всеукр. наук.-практ. семінару (28-29 березня 2013 р.). - Полтава, 2013. - С. 127-139.
5. Год Б. В. Мудрість вихователя (видатний іспанський гуманіст Х. Л. Вівес про виховання і навчання особистості) / Б. В. Год // Наукові праці. - Миколаїв, 2002. - Т. 24. - Пед. науки. - Вип. 11. - С. 107-114.
6. Свиридова Н. В. Общество Иисуса в XX веке: философско-религиоведческий анализ / Н. В. Свиридова // Дискуссия - журнал научных публикаций. - Екатеринбург. - 2011. - № 4 (апрель). - С. 67-70.
7. Свиридова Н. В. Общество Иисуса: история и современность : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. филос. наук: спец. 09. 00. 14 «Философия религии и религиоведение» / Н. В. Свиридова. - М., 2013. - 28 с.
8. Шмонин Д. В. В тени Ренессанса: вторая схоластика в Испании / Д. В. Шмонин. - СПб., 2006. - 277 с.
9. Шмонин Д. В. Regulae professoribus, или Как иезуиты учили философии / Д. В. Шмонин // Вестник Русской христианской гуманитарной академии. - СПб., 2009. - Т. 10. - Вып. 4. - С. 84-99.

10. Яковенко Н. М. Латинське шкільництво і «шкільний гуманізм» в Україні кінця XV! - середини XVII ст. І Н. М. Яковенко ІІ Київська старовина. - 1997. - М 1-2 (315). - С. 11-27.
11. Яковенко Н. М. Реформа грецької церкви: унія, оновлення православ'я І Н. М. Яковенко ІІ Історія української культури : у 5 т. І [за ред. Ісаєвча Я. Д.]. - К., 2001. - Т. 2: Українська культура Хm - першої половини XVII століть. - 2001. - С. 505-530.
12. Адамчук М. В. Римо-католицька церква в період підготовки і проведення Берестейської унії І М. В. Адамчук ІІ Історія релігії в Україні : у 10 т. І голов. редкол. : Колодний А. (голова) [та ін.]. - К., 1996-2002 І [за ред. П. Яроцького]. - 2001. - Т. 4 : Католицизм - С. 64-79.
13. Андреев А. Р. Игнатий Лойола и Общество Иисуса [Электронный ресурс] І А. Р. Андреев, М. А. Андреев. - Ростов нД., 2010. - 308 с. - Режим доступа : <http://lllib. rus. eclbl287229lread>.
14. Джурицкий А. Н. История зарубежной педагогики [Электронный ресурс] : [учеб. пособ. для студ. высш. педаг. учеб. завед.] І А. Н. Джурицкий. - М., 1998. - Режим доступа: http://llwww. gumer. info/bibliotek_Buks/Pedagog/Djurin/07. ph
15. Лявшук В. Организационные аспекты образовательной модели иезуитского коллегияума І В. Лявшук. - Гродно, 2010. - 239 с.
16. Лявшук В. Происхождение иезуитской системы образования І В. Лявшук ІІ Homo historicus 2008 І Гадавік антрапалагічної гісторії. - Вільня, 2008. - С. 128-154.
17. Лявшук В. Социокультурный подход к изучению повседневности иезуитского коллегияума на белорусских землях ВКЛ в 1580-1773 гг. І В. Лявшук ІІ Смена парадигмы в историографии всеобщей истории в Республике Беларусь и Российской Федерации: сб. науч. ст. - Гродно, 2013. - С. 74-81.
18. Малик В. Педагогічні особливості шкільної системи освіти та особистісно зорієнтоване навчання ордену єзуїтів І В. Малик ІІ Гуманітарний вісник. - М 24. - С. 204-20S.
19. Навольська Г. І. Педагогічна діяльність ордену єзуїтів в Україні (XVII - перша половина XVIII ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13. 00. 01. «Загальна педагогіка та історія педагогіки» І Г. І. Навольська. - Тернопіль, 2011. - 20 с.
20. Навольська Г. І. Система освіти ордену єзуїтів у контексті традицій епохи Просвітництва І Г. І. Навольська ІІ Вісник Львівського університету. - 200S. - Вип. 23. - С. 278-2S4.
21. Слободян В. Контрреформація і українське християнство І В. Слободян ІІ Історія релігії в Україні : у 10 т. - 2001. - Т. 4 : Католицизм. - С. 79-91.
22. Темкин А. Принципы иезуитского воспитания [Электронный ресурс] І А. Темкин ІІ Отечественные записки. - 2004. - М 3 (13). - Режим доступа к статье: <http://llwww. strana-oz. ru/2004/3/principy-iezuitskogo- vospitaniya>.
23. Блинова Т. Б. Иезуиты в Беларуси (Их роль в организации образования и просвещения) І Т. Б. Блинова. - Гродно, 2002. - 425 с.
24. Дубровская Д. В. Миссия иезуитов в Китае. Маттео Риччи и другие (1552-1775 гг.) І Д. В. Дубровская. - М., 2000. - 256 с.
25. Коваль А. Иезуитские редукции в Южной Америке [Электронный ресурс] І А. Коваль ІІ Общество Иисуса в России и СНГ. - Режим доступа: <http://llwww. jesuit. ru>
26. Коваль А. Общество Иисуса и образование в России [Электронный ресурс] І А. Коваль ІІ Общество Иисуса в России и СНГ. - Режим доступа: <http://llwww. jesuit. ru>
27. Лушпай В. Б. Иезуиты и Екатерина ІІ І В. Б. Лушпай ІІ Вопросы истории. - 1999. - М 8. - С. 130-137.
- 2S. Папазова А. В. Проникнення ордену єзуїтів у східнослов'янські землі І А. В. Папазова ІІ Схід. - 2000. - М 1(32). - С. 57-60.
29. Папазова А. В. Реалізація методів ордену єзуїтів у східнослов'янському регіоні в останній третині XVI - першій половині XVII ст. І А. В. Папазова ІІ Гілея: зб. наук. пр. - К., 2009. - Спецвипуск. - С. 26-33.
30. Папазова А. В. Релігійна діяльність єзуїтів у східнослов'янському регіоні в останній третині XVI - першій половині XVII ст. І А. В. Папазова ІІ Схід. - 2011. - М 3 (110). - С. ii i-11S.
31. Папазова А. В. Релігійно-освітня діяльність ордену єзуїтів у східнослов'янському регіоні в останній третині XVI - першій половині XVII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07. 00. 02 «Всесвітня історія» І А. В. Папазова. - Донецьк, 2008. - 20 с.
32. Папазова А. В. Утворення інститутів ордену єзуїтів у східнослов'янському регіоні в останній третині XVI - першій половині XVII ст. І А. В. Папазова ІІ Наука. Релігія. Суспільство. - 2003. - М 3. - С. i50-156.
33. Серяков С. О. Єзуїтське шкільництво в Україні: кількісні показники та структурний розвиток (поч. 40 -х - сер. 90-х рр. XVII ст.) І С. О. Серяков ІІ Український історичний збірник. - 2002. - С. 126-150.
34. Серяков С. О. Повсякденне життя єзуїтських шкіл України І С. О. Серяков ІІ Повсякдення ранньомодерної України. Історичні студії : в 2-х т. І [гол. ред. В. Смолій; відп. ред. В. Горобець; ред. коллег. : Н. Старченко (заст. відп. ред.), Н. Білоус, В. Зема, О. Романова (відп. секр.). НАН України. Інститут історії України]. - К., 2012 - Т. і: Практики, казуси та дев'яці повсякдення. - 2012. - С. 99-140.
35. Сомин Н. В. Государство иезуитов в Парагвае [Электронный ресурс] І Н. В. Сомин ІІ Православный социализм как русская идея. - Режим доступа: <http://llchri-soc. narod. ru/iesu. htm>
36. Стародуб О. В. Орден єзуїтів на Білоцерківщині: діяння, освіта, господарство / О. В. Стародуб. - Біла Церква, 2003. - 98 с.
37. Федин А. В. Иезуитская миссия у гурунов в Новой Франции в 1634-1650 гг. / А. В. Федин // Вопросы истории. - 2010. - № 12. - С. 116-130.

38. Федин А. В. Становление иезуитской миссии в Новой Франции в 1611-1630 гг. / А. В. Федин // Вопросы истории. - 2010. - № 2. - С. 113-121.
39. Шевченко Т. М. Викладачі Луцького єзуїтського колегіуму: 1608-1648 / Т. М. Шевченко // Київська старовина. - 2000. - № 6. - С. 42-57;
40. Шевченко Т. М. Доми Товариства Ісуса, їх фундатори і благодійники на українських землях Речі Посполитої: 1572-1647 / Т. М. Шевченко // Етнічна історія народів Європи. - 2002. - № 13. - С. 86-92.
41. Шевченко Т. М. Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверті XVI - середини XVII ст. / Т. М. Шевченко. - Львів : Свічадо, 2005. - 340 с.
42. Шевченко Т. М. Рекрутація русинів до єзуїтського ордену (остання чверть XVI - середина XVII ст.): на прикладі викладацького складу шкіл в українських землях Польської провінції Товариства Ісуса / Т. М. Шевченко // Український історичний журнал. - 2011. - № 6. - С. 36-54.
43. Баранов И. В. Иезуиты / И. В. Баранов // Католическая энциклопедия : в 5 т. / глав. ред. совет о. Григорий Цёрох (глава) [и другие]. - М., 2002-2005. - Т. 2. - 2005. - С. 53-64.
44. Кіку В. Єзуїти / В. Кіку // Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник / [відп. ред. М. М. Варварцев]. - К., 2010. - Вип. 2. Предметно-тематична частина. - С. 133-136.
45. Кіку В. Єзуїтські школи / В. Кіку // Енциклопедія історії України : в 5 т. / голов. редкол. : В. А. Смолій (голова) [та ін.]. - К., 2005. - Т. 3. - С. 114-115.
46. Кметь В. Брошурна війна / В. Кметь // Енциклопедія Львова / [за ред. А. Козицького та І. Підкови]. - Львів, 2007. - Т. 1. - С. 289-290.
47. Кметь В. «Ratio Studiorum» в історії європейської та української освіти / В. Кметь, О. Дух // Ratio studiorum: Уклад студій Товариства Ісусового. Система єзуїтської освіти : [пер. з лат. Р. Паранько, пер. з англ. А. Маслюх]. - Львів, 2008. - С. 7-31.
48. Кудрявцев О. Триденський собор / О. Кудрявцев // Католическая энциклопедия : в 5 т. - М., 2002-2011 - Т. 4. - С. 1444-1449.
49. Цветов В. Дон Иниго Лопес ди Оньякс де Рекальдо Лойола (1491-1556) / В. Цветов // История (Приложение к газете «Первое сентября»). - 2003. - 23-31 августа (№ 32). - С. 6-7.

Одержано редакцією 19.11.2014

Прийнято до публікації 26.11.2014

Предлагаемая статья посвящена осмотру научных трудов отечественных, российских и белорусских исследователей из проблемы молодежной политики ордена иезуитов XVI-XVII веков. Автор выделяет пять направлений в современном историографическом дискурсе указанного вопроса, которые отличаются аспектами изучения молодежной концепции иезуитов. В фокусе исследования историографическая риторика современной науки по вопросу переосмысления места и роли молодежной работы иезуитов в генезисе новоевропейской цивилизации. Кроме того, автор определяет перспективные направления дальнейшего изучения молодежной политики Общества Иисуса.

Ключевые слова: *орден иезуитов (Общество Иисуса), молодежная политика, историография, методология, образовательно-воспитательная модель, модернизация.*

This article is focused on the scientific heritage of national, Russian and Belarusian researchers on the problem of youth policy Jesuits in XVI-XVII centuries. Based on the analytical literature review, the author identifies five areas in modern historiographic discourse of said issues, which are different from aspects of youth explorer concept of the Jesuits. The focus of the study is historiography rhetoric of modern science about rethinking the place and role of the youth of the Jesuits in formation of modern European civilization. In particular, the focus is on highlighting of new theoretical and methodological approaches to the analysis of organizational and ideological foundations of youth work the Society of Jesus, the study of scientific results which were the subject of theoretical principles of the Jesuit model of youth policy, its constants, principles and mechanisms of implementation.

This article is spoken about scientific studies of modern Jesuit features of the youth of the Jesuits in Europe, Asia and Latin America. In addition, the author gives particular character's assessment of modern scholars of Jesuits among the younger generation. Finally, the study observed gains in learning and puts promising areas for further historical and philosophical understanding of youth policy of the Society of Jesus.

Keywords: *the Jesuits Order (Society of Jesus), Youth policy, historiography, methodology, educative and upgrade model, modernization.*